

Moderne tijd

In 1849 koos de Duitse Nationale Vergadering koning Frederik Willem IV van Pruisen tot keizer van het Duitse Rijk. De koning weigert, omdat hij de macht niet wil aannemen van een door het volk gekozen parlement. Tegenover een diplomaat verklaart hij: "Je neemt alleen iets aan en je kiest alleen iets uit, wat ook geleverd kan worden; en jullie daar hebben niets te bieden. Dat regel ik wel met mijn gelijken".

- 2p **16** Leg uit dat de houding van Frederik Willem IV meer past bij het optreden van een vorst uit de zeventiende of achttiende eeuw dan bij een vorst uit de negentiende eeuw.

Gebruik bron 8.

Uit de lezing van R. Eekhout kun je afleiden dat er in de negentiende eeuw verschillende motieven meespelen bij de beslissing wetenschappelijke reizen te maken.

- 4p **17** Leg dit uit door:
- twee motieven uit de lezing van R. Eekhout te noemen en
 - per motief uit te leggen waarom dit past in zijn tijd.

Gebruik bron 9.

In de negentiende eeuw ontstaat er een splitsing binnen de socialistische beweging. Eén stroming binnen de socialistische beweging gaat ervan uit dat veranderingen alleen door een gewelddadige revolutie te bereiken zijn, een andere socialistische stroming wil ook andere, niet gewelddadige middelen toepassen.

In deze prent maakt tekenaar Hahn propaganda voor één van beide stromingen.

- 6p **18** Licht dit toe door:
- eerst (met bron) aan te geven waarom dit een propagandaprent genoemd kan worden en
 - daarna (met bron) aan te geven welke opvatting door Hahn hier wordt uitgedragen en
 - ten slotte (zonder bron) te beredeneren of de boodschap van Hahn in Nederland de meeste aanhang onder de socialisten heeft gekregen.

Een bewering:

Tussen de industrialisatie van de westerse wereld en de manier waarop in de twintigste eeuw de twee wereldoorlogen zijn gevoerd, bestond een causaal verband.

- 2p **19** Leg met een voorbeeld uit welk verband daartussen bestond.

Gebruik bron 10.

Stel: je maakt een werkstuk over Nederland in de jaren veertig en je vindt deze bron.

- 4p **20** Noem twee kenmerken van het nationaalsocialisme en leg bij elk kenmerk uit op welke wijze de bron daarbij past.

Gebruik bron 10.

Stel: de politieagent uit deze verklaring moet zich na de oorlog verantwoorden voor zijn houding in de oorlog. Een zuiveringscommissie, belast met het onderzoek naar oorlogsmisdadigers, vindt het moeilijk om tot een oordeel te komen. Sommige leden van de commissie zijn van mening dat de agent zich aan collaboratie heeft schuldig gemaakt, andere leden vinden dat de man zich alleen aanpaste.

- 2p **21** Geef voor elk van beide visies een argument.

Gebruik bron 11.

Over de inhoud van De Lattre de Tassigny's toespraak wordt in 1951 door de Vietminh anders geoordeeld dan door de Amerikaanse regering.

- 6p **22** Leg uit:
- waarom de Vietminh in de toespraak van De Lattre de Tassigny een bewijs ziet voor continuïteit in het Westers imperialisme en
 - wat de mening is van de Amerikaanse regering over de vijandbeelden van de Vietminh en van Frankrijk waarnaar De Lattre de Tassigny in zijn toespraak verwijst en
 - (zonder bron) waarom De Lattre de Tassigny zich juist tot deze jongens richt.

Gebruik bron 12.

In zijn redevoering probeert bondskanselier Kohl de vrees van andere landen over een hereniging van Oost- en West-Duitsland weg te nemen.

- 3p **23** Licht dit toe door aan te geven:
- (zonder bron) waardoor Oost- en West-Duitsland zijn ontstaan en
 - (zonder bron) waarom andere landen bang waren voor een herenigd Duitsland en
 - (met bron) waarmee Kohl deze vrees wil wegnemen.

Gebruik bron 13.

Stel: je gebruikt deze prentbriefkaart in een tentoonstelling over de jaren zestig van de twintigste eeuw.

- 3p **24** Schrijf een toelichting bij deze foto waarin je:
- een sociaal-culturele verandering van de jaren zestig noemt en
 - een economische verklaring voor die verandering geeft en
 - aangeeft hoe deze verandering uit de foto blijkt.

Moderne tijd

bron 8

In 1892 houdt de heer R. Eekhout een lezing. Het onderwerp was de planning van een wetenschappelijke onderzoeksreis dwars door Borneo (eiland in Nederlands-Indië, het tegenwoordige Indonesië). Tijdens deze lezing zegt Eekhout

Indien wij, klein in getal, op hetzelfde standpunt blijven ten opzichte onzer buitenlandse betrekkingen, ten opzichte onzer handelsovereenkomsten in ver afgelegen gewesten, en ten opzichte van onze commerciële en koloniale vestigingen, terwijl onze concurrenten al meer en meer bezit nemen van de gehele wereld, dan zal er een dag aanbreken, dat wij door een onverbreekbaar net zullen zijn omgeven van overmacht en tegenstand. Dán zou het uur van Nederlands verval geslagen hebben! Dat God en de Nederlandse mentaliteit die ramp mogen bezweren, door aan de regering liefde in te boezemen voor expedities naar onze verre koloniën ten behoeve van de arbeid en de handel!

bron 9

Tekening van Albert Hahn op de voorpagina van het socialistische, satirische weekblad De Notenkraaker van 6 juni 1909

Onverschift
Kameraden zoo moet het gaan!

Toelichting
Op de bus staat stembus.

bron 11

Vietnam vormt vanaf het einde van de negentiende eeuw onderdeel van de Franse kolonie Indochina. Na 1945 raakt Frankrijk verwickeld in een gewapend conflict met de Vietnamese bevrijdingsbeweging, de Vietminh.

Op 11 juli 1951 houdt Jean de Lattre de Tassigny, de opperbevelhebber van de Franse strijdkrachten in Vietnam, in Saigon een toespraak tijdens de diploma-uitreiking van een lyceum voor jongens uit de Vietnamese elite

Gedraag je als een man. Als je communist bent, sluit je dan aan bij de Vietminh. Dat is een beweging die fanatiek strijdt voor een slechte zaak. Maar als je van Vietnam houdt, vecht dan voor je vaderland, want dit is jullie oorlog. Het enige belang dat Frankrijk heeft, is opkomen voor Vietnam en mee te werken aan het verdedigen van de vrije wereld. Sinds de kruistochten heeft Frankrijk niet voor een betere zaak gestreden. Deze oorlog, waar jullie niet om hebben gevraagd, is een oorlog van Vietnam en voor Vietnam. Frankrijk zal die alleen voor jullie voeren als jullie samen met ons vechten.

(...) Als je teleurgesteld bent over de mate van onafhankelijkheid die Frankrijk aan Vietnam heeft gegeven, geloof dan niet meteen dat die niets voorstelt. Er zijn mensen die beweren dat Vietnam als lid van de Franse Unie¹⁾ nog steeds niet onafhankelijk is. Dat is een leugen! In de wereld zoals we die nu kennen, bestaan geen landen meer die volledig onafhankelijk zijn van alle andere landen. Er zijn aan de ene kant landen die uit zichzelf een band met elkaar aangaan en aan de andere kant landen die op een rampzalige manier ondergeschikt zijn gemaakt aan een ander land. Was Vietnam zonder de Franse Unie niet gewoon een satellietstaat van China geworden? Blijkt hieruit niet dat de Franse Unie juist vrijheid en solidariteit heeft gebracht voor Vietnam?

noot 1 De Franse Unie is het verbond tussen Frankrijk en de Franse overzeese gebieden en de voormalige koloniën met zelfbestuur.

bron 12

Op 19 december 1989 spreekt de bondskanselier van West-Duitsland, Helmut Kohl, een menigte toe van Duitsers die hereniging van Oost- en West-Duitsland eisen. Hij zegt onder andere

Uit angst kan niets goeds ontstaan. We moeten als Duitsers tegen onze buren zeggen: gezien de geschiedenis van deze eeuw hebben we begrip voor veel van deze angstgevoelens. We zullen ze serieus nemen. Natuurlijk willen we onze belangen als Duitsers behartigen. We zeggen "ja" tegen het zelfbeschikkingsrecht dat alle volkeren van deze aarde toekomt; ook de Duitsers.

Maar, beste vrienden, als we dit zelfbeschikkingsrecht voor de Duitsers werkelijkheid willen laten worden, dan mogen we niet voorbijgaan aan de veiligheidsbehoeften van anderen. We willen een wereld met meer vrede en meer vrijheid, die meer "met elkaar" dan "tegen elkaar" kent.

Het "huis van Duitsland", ons gemeenschappelijk huis, moet gebouwd worden onder één Europees dak. Dat moet het doel zijn van ons beleid.

bron 13

Prentbriefkaart van het jeugdverkeerspark "De Gouverneurstuin" in Assen, bedoeld om kinderen op een speelse manier de verkeersregels bij te brengen en aan het drukke verkeer te laten wennen

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.